

Kuvataideopettajat ry – Bildkonstlärarna rf
Rautatieäisenkatu 6
00520 Helsinki

1.2.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
lukiontuntijako@minedu.fi
kirjaamo@minedu.fi

Lausuntopyyntö 10.1.2014
Viite: OKM064:00/2012

KOULUTUKSELLINEN TASA-ARVO JA LAAJA-ALAINEN YLEISSIVISTYS VAARANTUVAT. LAUSUNTO LUKIOKOULUTUKSEN YLEISIÄ VALTAKUNNALLISIA TAVOITTEITA JA TUNTIJAKOA VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN ESITYKSEEN

Yleisiä kommentteja esitykseen

Kuvataideopettajat ry katsoo, että lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän antaman ehdotuksen tavoitteet ovat yleisesti ottaen kannatettavia, mutta esitetyt toimintamallit ja tuntijakoratkaisut ovat keskeneräisiä ja toteutuessaan lisäävät koulutuksellista eriarvoisuutta.

Kuvataideopettajat ry jakaa työryhmän käsityksen uuden yleissivistyksen määrittelyn tärkeydestä. Taitojen oppimisen painottaminen muuttuvassa maailmassa selviämiseksi on viisas arvovalinta.

Ehdotuksessa luetellut erilaiset taidot kehittyvät kuitenkin parhaimmin oppiaineiden riittävän syvälliseen aineenhallintaan perustuvassa opetuksessa, eivät erilaisia yleissivistykseen kuuluvia näkökulmia pois jättämällä. Mikäli jokin työryhmän esityksen kolmesta lukion tuntijakomallista toteutuisi sellaisenaan, ei uudistus vahvistaisi vaan kaventaisi lukion yleissivistyksen perustaa.

Kuvataiteen opetus tulevaisuuden lukiossa

Suomalaisen nuoren kuvataiteen opinpolku ei saa katketa perusopetuksen 7. vuosiluokkaan yleissivistävässä koulutuksessa.

Kuvataide-oppiainetta tarvitaan tulevaisuuden lukiossa vähintään kahden (2) kaikille pakollisen kurssin verran. Kulttuurin ja taiteen tuntemus on jokaisen kansalaisen välttämätön yleissivistyksen osa ja keskeistä tulevaisuuden maailmassa toimimisessa ja vaikuttamisessa.

Kuvataidetta ja musiikkia ei voi asettaa toisilleen vaihtoehtoisiksi. Esityksessä mainitaan taiteen merkityksen ja itseilmaisun opiskelun tärkeys, mutta yhdessäkään tuntijakovaihtoehdossa taideopetus ei toteutu edes esityksen omien tavoitteiden mukaisesti.

Jatko-opintokelpoisuus

Ehdotetut tuntijakovaihtoehdot eivät mahdollista jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavien taitojen saavuttamista. Lukio-opintojen tulee turvata opiskelijoille väylä myös taide-, media-, suunnittelu- ja kulttuurialojen akateemisiin opintoihin sekä antaa valmiudet ja pääoma yleisesti työelämässä tarvittaviin visuaalisiin ja digitaalisiin perustaitoihin.

Media-, muotoilu- ja ympäristökasvatus

Kuvataideopettajat ry katsoo, että mediaopetuksen vahvistaminen lukiossa edellyttää entistä laajempaa kaikille opiskelijoille yhteistä kuvataiteen opetusta. Kuvataideoppiaineessa digitaalisella ja multimodaalisella viestinnällä, sekä kriittisellä tarkastelulla ja ajattelulla, on keskeinen sija. Vain kelpoiset kuvataideopettajat ovat lukioissa visuaalisen median, taiteen, suunnittelun ja kulttuurikasvatuksen parhaita asiantuntijoita.

Tulevaisuuden kansalaiset tarvitsevat yhä enemmän ympäristön, muotoilun ja kulttuuristen merkitysten tuntemista. Luovuus on välttämätön myös uusien innovaatioiden kehittämisessä. Mielikuvituksen, keksimisen ja luovuuden kehittäminen ovat keskeistä kuvataiteen opetuksessa. Taide elää moninaisuudesta, perinteen uudistamisesta ja uusintamisesta. Käsitys siitä, että taiteen taitoja voivat oppia vain taiteellisesti lahjakkaat, on vanhentunut.

Luovuuden ja kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen kasvaminen tunnustetaan jo monilla aloilla. Opiskelijoiden on lukio-opetuksessa saatava visuaalisen median, muotoilun ja suunnittelun kannalta tärkeitä taitoja ja valmiuksia sekä kansainvälisessä vuorovaikutuksessa tarvittavaa kulttuurista sivistystä. Näin kaikille pakollinen kuvataiteen opetus tukee myös suomalaisten mahdollisuuksia selvitä globaalissa taloudessa. Viittaamme tässä muun muassa 2013 julkaistuun kansalliseen muotoiluohjelmaan Muotoile Suomi, jonka mukaan muotoiluopetus sisällytetään jokaiselle koulutusasteelle. Laaja-alainen, kaikille kuuluva visuaalinen taidekasvatus läpi suomalaisen yleissivistävän koulun mainitaan tavoitteena myös monessa muussa opetus- ja kulttuuriministeriön viime vuosina laatimassa selvityksessä, strategiassa ja ohjelmassa.

Opiskelijan hyvinvointi, hyväksi ja tasapainoiseksi ihmiseksi kasvu

Lukiolain tavoite opiskelijoiden hyväksi ja tasapainoiseksi ihmisiksi kasvamisen tukemisesta on työryhmän ehdotuksessa jäänyt liian vähälle huomiolle.

Taiteen merkitys hyvinvoinnin rakentajana on osoitettu monissa tutkimuksissa. Taiteen opetuksella on keskeinen merkitys lukiolaisen kasvun tukemisessa; kasvavien nuorien psyykkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen on myös ensiarvoisen tärkeää. Taidekasvatus antaa mahdollisuuksia monipuoliseen itsensä kehittämiseen ja ilmaisuun. Kasvatuksen arvotavoitteina elämän, ihmisoikeuksien, kestävä kehityksen, ympäristön ja kulttuurien

monimuotoisuuden tunnistaminen ja arvostaminen eivät toteudu ilman kaikille yhteistä, riittävän laajaa kuvataideopetusta.

Lukio-opiskelijoiden oppimistulosten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kannalta on tärkeää voimistaa yhteisöllisyyttä ja parantaa opiskelijoiden motivaatiota. Suuri valinnaisuus pirstaloi opiskelijaryhmät eikä lisää yhteisöllisyyttä, suvaitsevaisuutta tai edistä lukio-opiskelijoiden kansainvälisen verkostoitumisen taitoja.

Ilmiöpohjainen opiskelu

Taideaineilla on tärkeä tehtävänsä ainerajoja ylittävässä ilmiöpohjaisessa opiskelussa ja opiskelijan hankkiessa valmiuksia työelämän monialaiseen yhteistyöhön. Eri oppiaineiden yhteiset opinnot, teemakurssit sekä eheyttävät taideopinnot eivät esityksen tuntijakojen mukaan toteutettuina edistä opintojen eheyttämistä, vaan ne tekisivät oppiaineiden välisen yhteistyön toteuttamisesta nykyistä hankalampaa. Näiden eheyttävien opintojen sitominen esityksen esittämiin oppiainekoreihin estää eri tieteiden ja taiteiden tarjoaminen näköalojen ottamisen opetuksen ja oppimisen lähtökohdiksi.

Koulutuksellinen tasa-arvo ja alueellinen eriarvoistuminen

Työryhmä toteaa esityksiensä toteutuvan parhaiten suurissa lukioissa. Koulutuksellinen tasa-arvo ei esityksessä saa tukea: opiskelijan todelliset valinnan mahdollisuudet pienissä lukioissa eivät vastaisi esityksen tavoitteita.

Pienillä paikkakunnilla ja/tai pienellä lukiolla ja perusopetuksen yläkoululla on yleensä yhteinen kuvataiteen aineenopettaja. Lukioiden kuvataideopetuksen muuttaminen kokonaan valinnaiseksi, tai lukion lopettaminen kokonaan, laskisi myös yläkoulujen opetuksen tasoa, kun opetusvelvollisuustunnit eivät riittäisi kelpoisten kuvataideopettajien virka- tai työsuhteen ylläpitämiseen.

Taide- ja taitoaineissa suoritettavat lukiodiplomit

Esityksessä taide- ja taitoaineiden lukiodiplomit mainitaan vain opetuksen järjestäjän tarjoamina vapaaehtoisina opintoina

Lukiodiplomit ovat nykyisellään erittäin laajasti kehitettyä, uudenlaista oppimisen arviointia. Taideaineissa niitä myös suoritetaan runsaasti. Uudessa lukiossa lukiodiplomit tuleekin rinnastaa ylioppilastutkintoon, niiden asema tulee virallistaa ja lukiodiplomien suorittamismahdollisuudesta tehdä oikeus jokaiselle lukion opiskelijalle jokaisessa maamme lukiossa.

Erityisen koulutustehtävän lukiot

Esityksessä todetaan suuren valinnaisuuden vähentävän erityistehtävän saaneiden lukioiden tarvetta. Esitetyt tuntijaot eivät kuitenkaan takaa erityistehtävän saaneiden lukioiden tavoin opiskelijalle mahdollisuutta paneutua valitseman alansa opiskeluun. Erityisen koulutustehtävän lukiot tulee säilyttää ja niitä edelleen kehittää osana suomalaista lukiokoulutusta.

Lopuksi

Tuntijakovaihtoehdot A ja B heikentäisivät toteutuessaan kuvataideopetusta nykyisestään radikaalisti. Vaihtoehto C ei mahdollistaisi opetuksen uudistamista Kuvataideopettajat ry:n välttämättömänä pitämällä tavalla.

Kuvataideopettajat ry esittää lukion valtakunnallisten tavoitteiden ja tuntijaon valmistelua ja laatimista uudelleen. Lukiouudistusta ei ole syytä tehdä kiireellä.

Esityksensä jättäneeseen työryhmään ei ole kuulunut eikä se ole myöskään kuullut ainoatakaan taidealan tai taidekasvatuksen asiantuntijaa toimikautensa aikana. Kasvat nuoremme ansaitsevat huolella ja laaja-alaisella asiantuntijuudella uudistetun uuden lukion.

Tiivistelmänä Tulevaisuuden lukio valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijakoesitykseen Kuvataideopettajat ry lausuu seuraavaa:

- Tuntijakoesityksistä A ja B heikentäisivät lukion yleissivistävää tehtävää liian suuren valinnaisuuden takia. Tuntijakoesitys C ei uudistaisi lukio-opiskelua tulevaisuuden yleissivistäksen edellyttämällä tavalla. Nykytilanne ei myöskään vastaa taideaineiden kehittämistarpeita.
- Kuvataide-oppiainetta tarvitaan uudessa lukiossa vähintään kahden kaikille opiskelijoille pakollisen (2) kurssin verran. Oppiainetta ei voi jättää kokonaan valinnaisuuden varaan jos tavoitteena on laaja-alainen yleissivistys.
- Taideaineissa niin sanotut eheyttävät opinnot on määritelty liian epämääräisesti, ja ne vievät mahdollisuuksia ensisijaisilta kuvataiteen ja musiikin opinnoilta.
- Erityisen koulutustehtävän lukiodien toiminta – ja toiminnan edellyttämä yksikköhintojen korotus – tulee turvata jatkossakin.
- Taito- ja taideaineiden lukiodiplomien suorittamisen tulee olla yhdenvertaisesti mahdollista jokaiselle opiskelijalle kaikissa Suomen lukioissa. Lukiouudistuksen tulee antaa lukiodiplomeille virallinen ja yhtäläinen asema lukion oppimäärän ja lukioaikaisen osaamisen osoittavana näyttönä. Lukiodiplomit tulee rinnastaa ylioppilastutkinnon pakollisiin ja ylimääräisiin kokeisiin.
- Lukiokoulutusta koskeva lainsäädäntö tulee avata ja lukion uudistamista tulee jatkaa laajasti eri asiantuntijatahoja ja kansalaiskeskustelua kuunnellen. Uusi esitys tulee tehdä realistisessa aikataulussa huolellisesti. Myös taidekasvatuksen asiantuntijoita tulee kuulla esityksen valmistelussa.

Kuvataideopettajat ry – Bildkonstlärarna rf puolesta

Maija Kiviharju
puheenjohtaja

Erja Väyrynen
toiminnanjohtaja